

ปัจจัยส่วนบุคคล ครัวเรือน และความเชื่อด้านสุขภาพที่สัมพันธ์กับ
การกำจัดลูกน้ำยุงลายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก
ของประชาชน จังหวัดขอนแก่น

PERSONAL, HOUSEHOLD AND HEALTH BELIEF FACTORS RELATED TO
ELIMINATION OF THE MOSQUITO LARVAE FOR PREVENTION
AND CONTROL DENGUE HEMORRHAGIC FEVER
OF PEOPLE, KHONKAEN PROVINCE

สมยศ อุดตะบูน

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ สมยศ อุดตะบุญ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์)

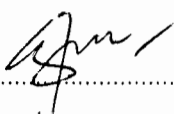
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิศมัย เสรีจรกิจเจริญ)

.....กรรมการ
(ดร.สม นาสอ้าน)

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วสุธร ตันวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ทุกท่าน ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณบุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษา ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิศมัย เสรีขจรกิจเจริญ อาจารย์ ดร.สม นาสอำนาจ กรรมการสอบงานนิพนธ์ ที่ได้กรุณาแนะนำและเสนอแนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนการตรวจสอบแก้ไขงานนิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คุณวิทวัส อาลัยลักษณ์ สาธารณสุขอำเภอเขาสวนกวาง คุณชนนวรรณ ตำก่า ปังนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ คุณทรงทรัพย์ พิมพ์ชายน้อย นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ทำให้งานนิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ คณะ อสม. ตำบล โนนสมบูรณ์ ที่อำนวยความสะดวกในการประสานงานในพื้นที่ ขอขอบคุณ คณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนสมบูรณ์ ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ขอกราบขอบคุณ คุณตาเม้า สิงห์ทวย คุณยายใบ สิงห์ทวย คุณพ่อบุญเลิศ อุตตะบุญ ผู้ล่วงลับไปแล้ว และคุณตานรา - คุณยายเข็มทอง แก้วตาบรเจ็ด คุณแม่บัวเวียน อุตตะบุญ ที่ได้เลี้ยงดูอบรมลูกหลานให้เติบโตและได้รับความเจริญก้าวหน้าทางความคิด สติ ปัญญาและหน้าที่การงาน และขอขอบคุณญาติ พี่น้องทุกคนที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจเป็นอย่างดี ขอขอบคุณเพื่อน ๆ หลักรัฐสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านเสมอมา จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สมยศ อุตตะบุญ

เมษายน 2555

53920903: ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)

คำสำคัญ : ความเชื่อด้านสุขภาพ/ การกำจัดลูกน้ำยุงลาย/ โรคไข้เลือดออก/ สภาพครัวเรือน

สมยศ อุดตะบุญญ. ปัจจัยส่วนบุคคล ครัวเรือน และความเชื่อด้านสุขภาพที่สัมพันธ์กับการกำจัดลูกน้ำยุงลายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดขอนแก่น

(PERSONAL, HOUSEHOLD AND HEALTH BELIEF FACTORS RELATED TO ELIMINATION OF THE MOSQUITO LARVAE FOR PREVENTION AND CONTROL DENGUE HEMORRHAGIC FEVER OF PEOPLE, KHONKAEN PROVINCE)

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์: ศาสตราจารย์เกียรติคุณบุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์, ค.ม., 85 หน้า, ปี พ.ศ 2555

การศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive research) แบบการศึกษา ณ จุดเวลา (Cross-sectional study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ครัวเรือนและความเชื่อด้านสุขภาพที่สัมพันธ์กับการกำจัดลูกน้ำยุงลายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนตัวแทนครัวเรือนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่น 210 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ครัวเรือนและความเชื่อด้านสุขภาพ ตรวจสอบความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา 0.90 ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน – ตุลาคม 2554 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์คร่าวๆ ปัจจัยด้วยสถิติวิเคราะห์ ใช้สถิติวิเคราะห์ Chi-square test

การศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 51.4 อายุเฉลี่ย 50.02 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี อายุมากที่สุด 76 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ 11.55 ปี อายุอยู่ในช่วง 40 – 49 ปี ร้อยละ 31.4 ระดับการศึกษาประถมศึกษาร้อยละ 75.2 บทบาทในครัวเรือนหรือชุมชนเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 51.9 ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 61.4 อาชีพเป็นเกษตรกร ร้อยละ 71.4 ลักษณะของบ้านเรือนเป็นบ้านเดี่ยว ร้อยละ 39.0 บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนรอบบ้านโล่งโปร่ง ร้อยละ 66.7 ลักษณะของครัวเรือน อาชีพของครัวเรือน ลักษณะบ้านเรือน มีความสัมพันธ์กับการกำจัดลูกน้ำยุงลายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.03, 0.01 และ 0.000 ตามลำดับ ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค การรับรู้ความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมมีความสัมพันธ์กับการกำจัดลูกน้ำยุงลายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.02 เท่ากัน

การศึกษานี้ควรส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน ได้รับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย กระตุ้นการมีส่วนร่วม สร้างความ

ตระหนัก หรือพัฒนารูปแบบการให้สูงศึกษาประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การเพิ่มกิจกรรมสำรวจ การกำจัดลูกน้ำและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายให้เป็นกิจกรรมปกติ โดยชี้ให้เห็นความสำคัญและผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออกในชุมชนอย่างยั่งยืน ต่อไป

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

53920903 : M.P.H. (PUBLIC HEALTH)

KEYWORDS: HEALTH BELIEF./ DENGUE HEMORRHAGIC FEVER/ ELIMINATION OF
MOSQUITO LARVAE/HOUSEHOLD

SOMYOT AUTTABOON : PERSONAL, HOUSEHOLD AND HEALTH BELIEF
FACTORS RELATED TO ELIMINATION OF THE MOSQUITO LARVAE FOR
PREVENTION AND CONTROL DENGUE HEMORRHAGIC FEVER OF PEOPLE,
KHONKAEN PROVINCE

ADVISOR: BOONTHAM KIJPREDABORISUTH, M.ED.(RESEARCH), 85 P. 2012.

Descriptive research, Cross - sectional study for the purpose of the study household and health beliefs associated with the elimination of mosquito control in dengue prevention. The sample was representative of households living in Khon Kaen province, 210 were collected by interview with individual factors, household and health beliefs. To Check the reliability coefficient alpha of 0.90 for data collection between September - October 2554. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean and standard deviation. Correlation analysis of the term of the statistical analysis. Statistical analysis using Chi-square test.

Studies have shown that Most residents were female, were 51.4, mean age 50.02 years, minimum age 20 years of age with 76 years mean age of 11.55 years, age range 40-49 years were 31.4, education, elementary education were 75.2. The head of household or community is 51.9 percent, 61.4 percent of families were single-family occupation is agriculture, 71.4 percent of homes are detached houses and 39.0 percent at the open house, open houses around 66.7 percent of households. Occupation of the household. The house. Relating to the elimination of mosquito control in dengue prevention. Statistical significance at 0.03, 0.01 and 0.000 alternately health beliefs and perceived risk. Perceived benefits and barriers. The overall perception of health is related to the elimination of mosquito control in dengue prevention. Statistical significance at 0.02 equal.

This study should be encouraged to educate the public perception of risk for the disease. Perceived benefits and barriers to eliminate mosquito larvae. May seek to encourage participation. Awareness. Or development of public health education to the public as well as

increased exploration activity. And eliminate mosquito larvae. Elimination usual activities. By pointing out the importance and impact negatively on potential partners . This may help reduce the risk of the disease in the community sustainable.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
สมมติฐานในการศึกษา.....	3
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	3
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	5
ขอบเขตการศึกษา.....	5
ข้อจำกัดของการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความรู้เรื่องไข้เลือดออก.....	10
การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก.....	15
การกำจัดลูกน้ำยุงลาย	28
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
3 วิธีดำเนินการศึกษา	47
รูปแบบการศึกษา.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
การพิทักษ์สิทธิตัวอย่าง.....	53
4 ผลการศึกษา.....	54
ปัจจัยส่วนบุคคล	54
ปัจจัยครัวเรือน	55
ความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก	56
การกำจัดลูกน้ำยุงลาย	59
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกำจัดลูกน้ำยุงลาย	62
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	65
สรุปผลการศึกษา	66
อภิปรายผลการศึกษา	67
ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก.....	75
ภาคผนวก ก	76
ภาคผนวก ข	83
ประวัติผู้ศึกษา.....	85

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การสุ่มตัวอย่างแบบระบบ	49
2 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	55
3 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามปัจจัยครัวเรือน	56
4 ความเชื่อด้านสุขภาพในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกจำแนกตามรายด้านและรายข้อคิดเป็นจำนวนและร้อยละของประชากร	57
5 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามระดับความเชื่อด้านสุขภาพ	59
6 จำนวนและร้อยละของภาชนะใส่น้ำและทึมน้ำขังในบริเวณบ้าน	60
7 จำนวนและร้อยละของการกำจัดลูกน้ำและการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย.....	61
8 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามระดับการกำจัดลูกน้ำยุงลาย	61
9 จำนวนและร้อยละของการกำจัดลูกน้ำยุงลายจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	62
10 จำนวนและร้อยละของการกำจัดลูกน้ำยุงลายจำแนกตามปัจจัยครัวเรือน	63
11 จำนวนและร้อยละของการกำจัดลูกน้ำยุงลายจำแนกตามคะแนนความเชื่อด้านสุขภาพ..	64

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	4
2 สถานะสมดุลระหว่าง Agent Host และ Environment.....	17
3 สถานะไม่สมดุลระหว่าง Agent กับ Host.....	17
4 สถานะไม่สมดุลระหว่าง Agent กับ Host.....	18
5 สถานะไม่สมดุลระหว่าง Environment กับ Agent และ Host.....	18
6 สถานะไม่สมดุลระหว่าง Environment กับ Agent และ Host.....	19
7 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคของ Becker.	40
8 การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น	48
9 การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น	49